

KONTRATË BINJAKËZIMI
Përkrahje për Statistikat
Kosovë

RAPORT MBI MISIONI

Implementimi i NACE Rev 2 – Çmimet e Importit dhe Çmimet e Prodhimit

Komponenti nr 3.4.1/3.4.2

Misioni i udhëhequr nga Janni Stavard dhe Connie Andersen, Statistikat e Danimarkës

8.-12 Shtator 2014

IPA 2012

Emëri i autorit, adresa, e-mail

*Janni Stavad
Statistics Denmark
Sejrøgade 11
DK-2100 Copenhagen Ø
Denmark
[Tel:+45 3917 3441](tel:+4539173441)
Email: sta@dst.dk*

*Connie Andersen
Statistics Denmark
Sejrøgade 11
DK-2100 Copenhagen Ø
Denmark
[Tel:+45 3917 3445](tel:+4539173445)
Email: cni@dst.dk*

Përmbajtja

1. Komentet e përgjithshme	4
2. Vlerësimet dhe rezultatet.....	4
3. Konkluzionet dhe rekomandimet	5
Aneksi 1. Termat e Referencës	6
Aneksi 2. Personat e takuar	10

Lista e Shkurtesave

ASK	Agjencia e Statistikave të Kosovës
SBS	Statistikat Strukturore të Ndërmarrjeve
RSB	Regjistri Statistikor i Bizneseve
STS	Statistikat afatshkurta
IÇP	Indeksi i Çmimeve të Prodhimit
IÇIMP	Indeksi i Çmimeve të Importit
TeR	Termat e Referencës

1. Komentet e përgjithshme

Ky raport mbi misionin është përgatitur në kuadër të Projektit të Binjakëzimit 'Përkrahje për Statistikat'. Është misioni i parë, që i kushtohet implementimit të NACE Rev.2 në kuadër të komponentit të Statistikave të Biznesit të projektit. Misioni është realizuar në të njëjtën kohë me një mision të SCB në fushën e statistikave të çmimeve, sponsoruar nga organizata Suedeze SIDA. Një koordinim më i mirë nga ana e ASK-së për të dy programet përkrahëse do të mundësonte një planifikim më të mirë të misioneve dhe shfrytëzim më të mirë të resurseve në ASK. Pavarësisht kësaj, aktivitetet e përditshme të punës në lidhje me shndërrimin e indekseve të çmimit janë problematike sepse nuk është i gatshëm çelësi i shndërrimit për shkak të rrethanave të pasigurta.

Objektivat konkrete të misionit ishin:

- Të rishikohet metodologjia e përdorur për caktimin e kodeve të NACE Rev.2 në grumbullimin e aktual të çmimeve.
- Të asistohet në implementimin e NACE Rev.2 për çmimet e prodhimit dhe të importit.
- Të asistohet në shndërrimin e të dhënave të mëhershme mbi çmimet e prodhimit dhe importit në NACE Rev.2.

Konsulentët dëshirojnë të falënderojnë të gjithë zyrtarët dhe personat e takuar, për mbështetjen dhe informacionet e vlefshme që kanë dhënë, gjë që ka lehtësuar shumë punën e tyre gjatë qëndrimit në Kosovë.

Këndvështrimet dhe vëzhgimet e paraqitura në këtë raport janë ato të konsulentëve dhe jo domosdoshmërisht përputhen me këndvështrimet e BE-së, ASK-së apo Statistikave të Danimarkës

2. Vlerësimi dhe rezultatet

Qëllimi i këtij misioni ishte ofrimi i përkrahjes ASK-së në implementimin e NACE Rev.2 në Indekset e Çmimeve të Prodhimit dhe Importit, në mënyrë që ASK-ja të përmbushë Rregulloren e Këshilit (KE) Nr 1165/98 lidhur me statistikafatshkurta. Shndërrimi i Indekseve të Çmimeve të Prodhimit dhe të Importit është një parakusht për prodhimin e Indeksit të Prodhimit Industrial, sipas NACE Rev.2, pasi Indeksi i Çmimeve të Prodhimit përdoret si deflator kur përpilohet Indeksi i Prodhimit Industrial.

Misionet pasuese në projekt do të fokusohen në implemtimin e NACE Rev. në ASN, RSB dhe statistikafatshkurta.

Stafi i ASK-së, që ishte në dispozicion për realizimin e këtij misioni, nuk ishte drejtpërdrejt përgjegjës për Indekset e Çmimeve të Prodhimit dhe Importit. Stafi i ASK-së, i përfshirë në këtë aktivitet, është përgjegjës për statistikafatshkurta, ASN dhe RSB. Për këtë arsye nuk ishin personat e duhur për të asistuar në shndërrimin e indekseve të çmimeve.

Organizata Suedeze SIDA ka një projekt afatgjatë, që tashmë zhvillohet paralelisht me projektin e binjakëzimit. Ata kanë pasur disa misione në lidhje me Indekset e Çmimeve të Prodhimit dhe Importit. Paralelisht me misionin e binjakëzimit, ata kanë pasur një mision me fokus të njëjtë. Për këtë arsye u vendos që ekspertët danezë të binjakëzimit të punojnë së bashku me ekspertët suedezë nga SIDA, që kanë përvojë me metodat e përdorura për IÇP dhe IÇIMP në Kosovë.

Dita e parë e misionit u shfrytëzua për të sqaruar dhe për t'u koordinuar me ekspertët suedezë. U rishikua programi duke u munduar të kuptojmë nëse personi nga RSB mund të sigurojë të dhënaz me vlerat e qarkullimit, për tu përdorur në shndërrimin në NACE.

Ditët në vijim kanë kaluar duke lexuar raportet e misioneve të kaluara të SIDA në lidhje me rishikimin dhe shndërrimin e çmimeve nga NACE Rev. 1 në NACE rev. 2, të bërë nga ASK-ja. Z. Ibish Asllani Shef i Sektorit të Çmimeve, ka shpjeguar se si e kanë bërë shndërrimin dhe si e kanë përdorur tabelën korresponduese të BE-së. Më pas ne kemi vlerësuar këtë punë të bërë. Gjatë këtij aktiviteti kemi gjetur disa gabime, të cilat ua kemi komunikuar ekspertëve suedezë dhe, përmes tyre ASK-së, të cilët ishin përgjegjës për kalkulimin e peshave të reja dhe konvertimin e indekseve të mëparshme.

Gabimet e gjetura ishin gabime kodimi në NACE Rev.2 ose NACE Rev 1, që në disa raste ka shkaktuar gabime në kodin NACE Rev 2. Gabimet në kodin NACE do të thotë që produktet janë vendosur gabimisht, dhe kjo mund të shkaktojë gabime në nën-indekset e publikuara. Nuk ka pasur shumë gabime dhe ne nuk besojmë që ato kanë shkaktuar gabime të dukshme në nën-indekset. Edhe pse edhe ato duhet të korrigjohen gjatë procesit, pasi mund të ndikojnë në shndërrim, pasi shpërndarja e peshave mund të jetë gabim. Përveç këtyre gabimeve, kodimi i bërë nga ana e ASK-së sipas tabelës korresponduese të BE-së, duket i arsyeshëm.

Në mënyrë që të kalkulohej peshat e reja për NACE Rev. 2, është e nevojshme të jetë i gatshëm çelësi për rastet kur një kod NACE Rev. 1 kalon në dy ose më shumë kode NACE Rev. 2. Në këto raste peshat duhet të ndahen në përputhje me vlerat përkatëse të qarkullimit. Ka pasur mjaft diskutime në lidhje me atë se a ekziston ky çelës a jo. Në fund është kuptuar që, Z. Muhamet Kastrati, Menaxher i Databazës, e ka dizajnuar çelësin. Fatkeqësisht ai ishte i sëmurë gjatë tërë këtij misioni. Prandaj, u vendos, së bashku me ekspertët suedezë, të përdoret alokimi proporcional. Për indekset e çmimeve duket që nuk ka raste ku një kod NACE Rev 1 bëhet më shumë se një kod NACE Rev 2. Alokimi proporcional është bërë vetëm në rastet, ku kemi gjetur gabime në kodet ekzistuese NACE Rev 1. Është vendosur që ekspertët suedezë do të përfundojnë shndërrimin e indekseve të çmimeve dhe të përdorin çelësin, kur ai të jetë në dispozicion.

Personat përgjegjës në ASK për shndërrimin e RSB-së na kanë informuar, që ky shndërrim është pritur të përfundojë gjatë Shtatorit të vitit 2014. Ata na kanë treguar që Z. Muhamet Kastrati, Menaxher i Databazës, e ka dizajnuar çelësin me vlera të qarkullimit për NACE Rev 1 dhe NACE Rev 2. Fatkeqësisht Z. Muhamet Kastrati ishte i sëmurë gjatë tërë misionit dhe kjo nuk mund të konfirmohej. Aktivitete të tjera mund të planifikohen kur çelësi i shndërrimit të finalizohet dhe të jetë në dispozicion.

Në mënyrë që ASK të jetë në pajtueshmëri të plotë, duhet të kalojnë nga indekset tremujore në ato mujore. ASK grumbullon për afërsisht 400 çmime për çmimet e Importit dhe për afërsisht 500 çmime për Indeksin e Çmimit të Prodhimit dhe me ndihmë prej SCB-së ata e ndërrojnë peshën në baza vjetore.

3. Konkluzionet dhe rekomandimet

Ne kemi gjetur disa gabime kodimi në NACE Rev 2, bërë nga ASK-ja. Kemi informuar ekspertët suedezë të SIDA në lidhje me këto gabime për t'i pasur parasysh në kalkulimet e të dhënave të mëparshme, bazuar në NACE Rev 2. Është me rëndësi që këto gabime kodimit në NACE Rev 2 gjithashtu të kihen parasysh në grumbullimin tremujor të çmimeve.

Ne rekomandojmë që Divizioni i Statistikave të Çmimeve të punojë më për së afërmi me divizionet e tjera në kuadër të Departamentit të Statistikave Ekonomike, specifikisht Divizioni i Statistikave të Biznesit. Është shumë e rëndësishme për mostrimin, kalkulimin e peshave dhe shndërrimin e NACE, që të ketë informata të besueshme, të sakta dhe të azhuruara të RSB-së.

Nuk është vetëm e rekomandueshme por shumë e nevojshme që ASK-ja në të ardhmen të jetë në gjendje ti bëjë të gjitha kalkulimet në mënyrë të pavarur nga ekspertët e jashtëm.

Aneksi 1. Termat e Referencës

Termat e Referencës:

Komponenti 3: Statistikat e Biznesit

Aktiviteti 3.4.1/ 3.4.2: Implementimi i NACE Rev. 2 – Çmimet e Importit dhe Çmimet e Prodhimit

Afatet:

TeR –data e finalizimit: 25 Gusht 2014

Fillimi / fundi i aktivitetit: 8 – 12 Shtator 2014

Koha e raportimit: 19 Shtator 2014

Rezultatet obligative të komponentit:

Rezultatet obligative	Intervenimi logjik	Standardet	Burimet e informacionit	Supozimet
Rezultati obligativ 3.4	<p>Implementimi i NACE Rev.2 – Çmimet e Importit</p> <p>Implementimi i NACE Rev.2 – Çmimet e Prodhimit</p>	<ul style="list-style-type: none"> Raporti mbi misionin, i vendosur në faqen e projektit Harta rrugore e detajuar për shndërrimin e anketës për Çmimet e Importit/Prodhimit në NACE Rev.2 	<ul style="list-style-type: none"> Raportet tremujore të Binjakëzimit Raporti i misionit Harta rrugore 	<ul style="list-style-type: none"> Kapacitet i mjaftueshëm i absorbimit Qasja në të dhënat administrative dhe të anketës Numër i vogël i stafit i involvuar në implementim Stafi punon në realizimin e detyrave, që lidhen me projektin, në mes te misioneve

Subjekti / qëllimi i aktivitetit 3.4.1/3.4.2:

Rishikimi i metodologjisë së përdorur dhe përshtatja e prodhimit të Çmimeve të Importit dhe Çmimeve të Prodhimit sipas NACE Rev.2.

Rezultatet e pritura nga aktiviteti 3.4.1/3.4.2:

Raporti i misionit – përshkrimi i gjendjes aktuale në Çmimet e Importit dhe Çmimet e Prodhimit dhe metodologjisë së përdorur. Raporti i misionit duhet po ashtu të propozojë veprimet, që duhet të ndërmerren në ASK-ja për të përmirësuar këto statistika. Sugjerimet për Termat e Referencës për aktivitetet e tjera në Komponentin 3.4.

Stafi i ASK-së:

Z. Ismajl Sahiti, Shef i Divizionit, ismail.sahiti@rks-gov.net (Udhëheqës i Komponentit)

Z. Hysni Elshani, Shef i Sektorit, hysni.elshani@rks-gov.net

Z. Muhamet Kastrati, Menaxher i Databazës, muhamet.kastrati@rks-gov.net

Znj. Valdete Navakazi, Zyrtare e lartë për statistika afatshkurta, valdete.navakazi@rks-gov.net

Znj. Luljeta Krasniqi, Zyrtare e lartë në ASN, luljeta.krasniqi@rks-gov.net

Z. Bekim Bojku, Zyrtar i lartë për statistika të energjisë, bekim.bojku@rks-gov.net

Ekipi i Projektit të Binjakëzimit i ASK-së:

Udhëheqës i Projektit ne ASK, Z. Ilir T. Berisha, Drejtor i Statistikave Ekonomike dhe Llogarive Kombetare, Ilir.T.Berisha@rks-gov.net

Homologu i RTA, Znj. Teuta Zyberi, Zyrtare e Lartë për Marrëdhënie me Jashtë, teuta.zyberi@rks-gov.net

Ekspertët e vendeve anëtare:

Znj. Jannie Stavad, Shefe e Sektorit, Statistikat e Danimarkës, sta@dst.dk

Znj. Connie Andersen, Zyrtare e lartë, Statistikat e Danimarkës, cni@dst.dk

Stafi i Projektit të Binjakëzimit:

Z. Per Knudsen, RTA, pkn@dst.dk

Znj. Nora Zogaj, asistente e RTA, nzogaj@yahoo.com

Përshkrimi i historikut për aktivitetin

Raporti AGA deklaron që Statistikat Afatshkurta Evropiane përmbajnë indikatorët ekonomikë mujorë dhe tremujorë, siç janë indeksi i prodhimit industrial, çmimet e outputit, prodhimi në ndërtimtari, qarkullimi i tregtisë me pakicë etj. Të dhënat afatshkurta për të gjitha aktivitetet e shërbimeve duhet po ashtu të ofrohen. Klasifikimi që përdoret nga viti 2009 është NACE Rev.2.

ASK-ja ka filuar me pilot anketat e para tremujore që nga viti 2010. Anketat mbulojnë variablat për sektorët Industri dhe Ndërtimtari sipas NACE Rev.1. Të dhënat, korniza e mostrës është Regjistri Statistikor i Ndërmarrjeve, që duhet të përmirësohet.

Më tej thuhet që ASK-ja ka filluar me statistika afatshkurta që nga viti 2010, është e qartë se ka sfida të tjera, që duhet të zgjidhen para se të prodhohet ndonjë rezultat me cilësi të qëndrueshme. ASK-ja ka nevojë për përkrahje të mëtejme për të kompletuar dhe zhvilluar anketën në tërësi.

Në misionin e parë të Binjakëzimit mbi Statistikat e Biznesit ‘Vlerësimi i përgjithshëm i Statistikave të Biznesit dhe prioritetizimi i Veprimeve (3.1.1)’ dy ekspertët danezë, Peter Ottosen dhe Søren Netterstrøm, kanë deklaruar: Nëse është e mundur, prioritet duhet dhënë përkrahjes së ASK-së për të publikuar indekset e prodhimit Industrial dhe të Ndërtimtarisë.

Do të jetë e nevojshme të vlerësohet metodologjia aktuale e grumbullimit të të dhënave dhe pyetësori, nga këndvështrimi i rregulloreve të BE-së.

Do të përgatitet një plan zhvillimi afatgjatë për statistikat në mënyrë që ASK-ja të përmbushë kërkesat e legjislacionit të BE-së (shih raportin për më informata shtesë).

Aktivitet që duhet të ndërmerren si parapërgatitje për misionin:

Lista e dokumentave të bashkëngjitura

- Raporti i Vlerësimit Global të Adaptuar (AGA)
- Programi i statistikave zyrtare 2013 -2017
- Plani i Zhvillimit Strategjik 2009- 2013
- Raporti i misionit mbi Vlerësimin e Përgjithshëm të Statistikave të Biznesit dhe Prioritetizimin e Veprimeve të Komponentit 3.1.1 (Ottosen & Netterstrøm)
- Raporti i misionit Vazhdim i Vlerësimit të Përgjithshëm të Statistikave të Biznesit dhe Prioritetizimi i Veprimeve në Komponentin 3.1.2 (Ottosen & Netterstrøm)
- Raporti i misionit mbi Indeksit e Prodhimit Industrial në Kosovë I – Prezantimi i Metodologjisë dhe Kërkesave të BE-së, 3.3.2a (Kristensen & Vind)

Nëse ka ndonjë dokument tjetër shtesë relevant, të njëjtat duhet t'u dërgohen ekspertëve një javë para se të fillojë misioni.

Aktivitetet e pritura janë:

- Rishikimi i metodologjisë
- Përkrahje në shndërrimin e anketave në NACE 2
- Zhvillimi i planit të detajuar për aktivitetet e projektit të binjakëzimit

Rezultatet e pritura:

- Raporti i misionit – sipas modelit të raportimit
- Plani i detajizuar për aktivitetet e ardhshme në komponentin 3.4 të projektit të binjakëzimit

Aneksi 1. Programi, - Shtator 2014

Dita	Vendi	Koha	Ngjarja
1	ASK	09.30	Hyrje në këtë pjesë të komponentit 3
		09:45	ASK: Përmbledhje e punës për Çmimet e Importit në Kosovë me fokus në ato pjesë të sistemit, ku është i nevojshëm përmirësimi
		10:30	Pushim për kafe
		11:00	Vendet Anëtare: Puna me Çmimet e Importit në Danimarkë – organizimi i punës dhe burimeve të dhënave
		12:00	Dreka
		13:30	Vazhdim - VA: Puna me Çmimet e Importit në Danimarkë – organizimi i punës dhe burimeve të dhënave
		14:30	Pushim për kafe
		15:00	Seminar: Krahasimi i burimeve të të dhënave dhe metodologjive në ASK dhe VA
		16:30	Konkluzionet preliminare. Organizimi i programit për ditën e 2 dhe të 3
2	ASK	09:00-12:00	ASK: Prezantimi i procesit dhe statusit të grumbullimit të të dhënave
		12:00	Dreka
		13:30	Diskutimet dhe plani i detajuar për shndërrimin e anketave në NACE 2
3	ASK	09:00-16:00	Diskutimi dhe plani i metodologjisë në lidhje me anketat
4	ASK	09:00	Shkrimi i raportit
		10:30	Pushim kafe
		10:45	Seminar: Marrëveshja mbi rekomandimet dhe planin kohor
		12:00	Dreka
		15:00	Takim me udhëheqësin e projektit në ASK: rekomandimet, afatet kohore dhe program i punës
5	ASK	09:00	Shkrimi i raportit
		10:30	Pushim për kafe
		10:00	Shkrimi i raportit
		12:00	Dreka
		13:15	Takim mes ekspertëve, udhëheqësit të komponentit dhe RTA

Aneksi 2. Personat e takuar

ASK:

Z. Ismajl Sahiti, Shef i Divizionit

Z. Hysni Elshani, Shef i Sektorit

Znj. Valdete Navakazi, Zyrtare e Lartë për statistika afatshkurta

Znj. Luljeta Krasniqi, Zyrtare e Lartë për ASN

Z. Bekim Bojku, Zyrtar i Lartë për statistika të energjisë

Z. Ibish Asllani, Shef i Seksionit të Çmimeve

Z. Hasan Berisha, IÇP

Z. Hamdi Jupolli, IÇIMP

Ekipi i RTA:

Per Knudsen, RTA

Nora Zogaj, asistente e RTA